KREJL

LOKALHISTORISK TIDSSKRIFT FOR LØGSTØR OG OMEGN 3.ÅRG. NR.3

Februar 1984.

INDHOLD:

Kommentar.....s.34

Flyvning til og fra Løgstør. Af Anker Larsen....s.35

De hjemløses hjem.....s.40

Skolevæsenet i Slet herred. Af Karl Nielsen.....s.43

Hvorfor hedder det sådan? Petersborg.....s.46

Hans Nielsens tobaksforretning.....s.48

KREJL udkommer med 4 numre om året, ca. september - november - februar og april. Omfang 16 sider pr. nummer.
Redaktion: N.H.Lindhard.
Ekspedition: Balles boghandel, Østerbrogade, 9670 Løgstør.
Postgiro: 1 50 47 46.
Årsabonnement kr. 30.-. Enkelte numre 9.75.
ISSN 0107-6701. Tryk: Løgstør Bogtrykkeri.

KREJL er nu nået til nr.3 i 3.årg. og læserne er stadig aktive med hensyn til oplysninger.

Spørgsmålet om Petersborg har interesseret en del, og der er kommet mange fantasifulde forslag til navnets oprindelse. Bl.a. mener nogle, at der var så langt fra Løgstør, at man lige så godt kunne gå til St.Petersborg. Den bedste forklaring kan findes på side 46.

Ikke alle billeder er lige godt gengivet, men det kan have den årsag, at de gamle billeder af og til er af en ringe kvalitet. Hvis man altså vil bruge dem, må man af og til slække på kvaliteten.

Forventningens glæde

I de næste numre kan bl.a.ventes:
Til og fra Løgstør til lands,
til vands og i luften (forts.)
bl.a. Til -men ikke altid fra Løgstør.
Skolevæsenet i Slet herred(forts.)
Landbrug indenfor den gl.bygrænse.
Kongebesøg
Amatørteater
Ejendommen Torvegade 13.

Ejendomshandeler.

Fhv. Mbrygger Bonde har solgt sin Ejendom i Petersborg ved Løgstør til Gdr. Anders Nielsen, Kelbæl Risgaard ved Vægger, for 20,000 Kr. Overtagelse 15. Februar.

— Lærer Andersen, Grønsten, har solgt sin Ejendom i Løgstør Skolegade til fhv. Mbrygger Bonde for 10,300 Kr. Overtagelse 15. Februar.

Begge Handeler er ordnede ved Frederik Simonsen, Løgstør.

Dette er ikke en avisand, men en annonce fra 1921.

Rap! Rap! Rap!

Ranum Haandværkerforening afholder Andespil paa Afholdshotellet Tirsdag den 8de November, Aften Kl. 7.

Bestyrelsen.

Forsidebilledet viser, hvordan gaderne blev ryddet for sne før i tiden. Sneploven består af en vinkel af planker, og vinklen kunne reguleres efter gadens bredde. Den blev trukket af fire heste, og efterlod sne nok til at kaner stadig kunne køre.

Flyvning til og fra Løgstør

AF ANKER LARSEN.

Som et led i Krejl's oplysninger: "til og fra Løgstør til lands, til vands og i luften", har jeg lovet at skrive om luftfarten.

Det vil blive noget "svævende", da der kun er ca.-årstal, og muligvis vil mange kunne give supplerende oplysninger, men sådanne vil Krejl's redaktion sikkert gerne modtage.

Jeg vil starte lidt beskedent med at notere, at Løgstør endnu ikke er blevet "dansk base for engelsk luftfartsselskabs trafik med flyvende bil-færger".

Turistchef Knud Ellesøe udkastede denne tanke på Jyske Turistforeningers årsmøde i Løgstør i 1962. Om det var lige Løgstør, turistchefen tænkte på, kan måske være lidt tvivlsomt, men det fremgår faktisk af et referat fra et større jysk dagblad.

At flyvning ikke var det, der prægede hverdagen for 50 år siden, viser en notits i Løgstør Avis i 1932, hvor man gjorde opmærksom på, at flere havde set en flyvemaskine gå lavt hen over Løgstør. (Det er muligvis denne maskine, der er på billedet.)

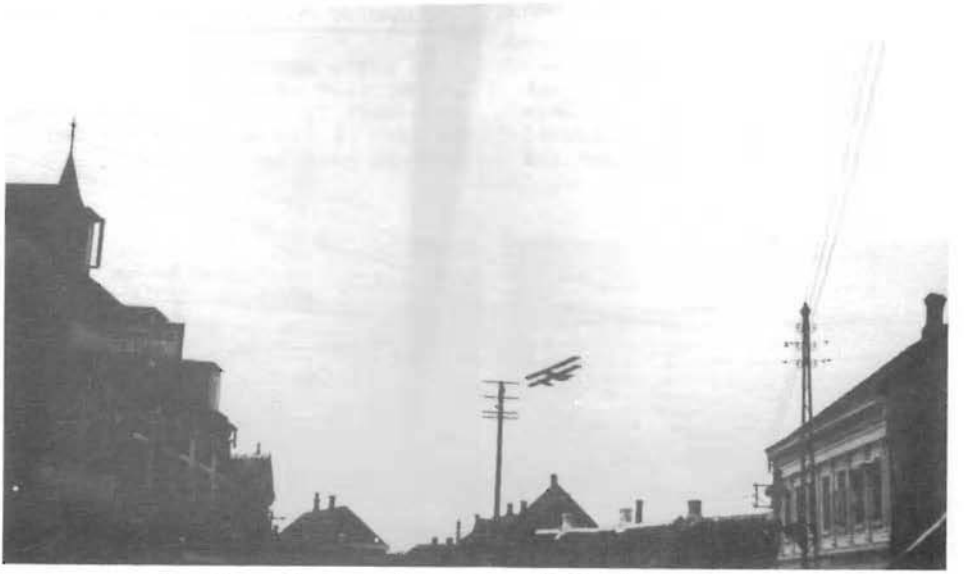

Der flyves lavt over byens tage. (Muligvis omkring 1932).

I august 1933 meddelte Løgstør Avis, at Charles Lindbergs flyvemaskine klokken godt 4 (16.) blev observeret over Ranum.

Ved en stor samaritterøvelse sidst i 30-erne, hvor Løgstør var værtsby for nordjyske samaritterforeninger under Røde Kors's stævne, var det naturligt at bruge et emne som en nedstyrtet flyvemaskine som udgangspunkt for øvelsen. Maskinen var markeret styrtet ned på Øster Strand, og øvelsen blev fulgt af mange.

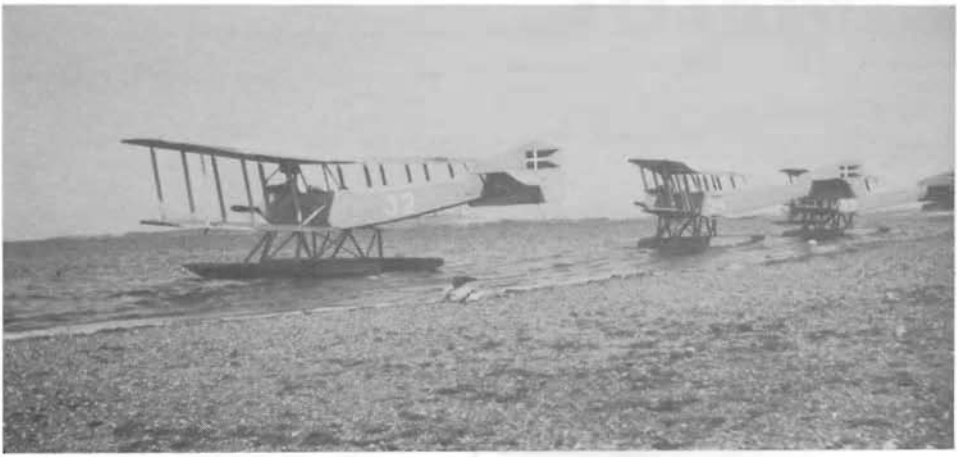

Besøg af militærets vandflyvere.

Et af de største besøg af flyvemaskiner fandt sikkert sted omkring 1930, da det danske flyvevåben præsenterede 4 flyvemaskiner med pontoner (vandflyvemaskiner), der gik ned på fjorden ved Løgstør.

De næste besøg af militære maskiner blev under krigen, hvor en halv snes tyske jagere nødlandede på isen på fjorden vest for Løgstør og alle havarerede.

Tyske jagere havareret på isen ved Løgstør vinteren 1944-45.

Det var i vinteren 1944-45. Iøvrigt var Aalborg flyveplads ofte målet for engelske eller amerikanske flyvere, der i stor højde fløj over Løgstør.

I Løgstør kunne man høre bomberne falde over Aalborg flyveplads, og om aftenen kunne man se de skarpe lyskastere fra antiluftskytset.

En aften i efteråret 1944 stod flere hundrede på Løgstør havn og så lyskasterne fra Aalborg flyveplads, og der kom da to engelske maskiner lavt hen over havnen. De var begge ramt af antiluftskyts, og den ene gik ned ved Aggersund, hvor maskinens mandskab slap fra det med livet.

Den anden styrtede ned i Løgstør Bredning, og mandskabet omkom. De blev senere fundet og begravet på Løgstør kirkegård.

Fra en nedskudt engelsk flyvemaskine 1944.

Fredelig flyvning over Løgstør.

Løgstør havde ret tidligt (i forhold til flyvningens historie) besøg af flyvemaskiner for rundflyvning, der fra en mark syd for Løgstør startede med de vovelige, der skulle have en luftdåb.

De første besøg af sådanne "luftige" maskiner var nu ikke til passagerflyvning, men var en flyveopvisning.

Flyveopvisning ca.1918-19 på en mark bag Løgstør vandtårn.

En noget ældre Løgstør-borger fortæller, at ovenstående billede muligvis stammer helt tilbage fra omkring 1918-19, da der var et par maskiner, der fra en mark lige syd for vandværket lavede en opvisning, der fik det til at gyse for de mange tilskuere. Maskinerne lavede en frygtelig larm, og da de fløj hen over folk, kom der et strit olie af og til, og vedkommende fortæller, at det gik ud over hendes fine kyse.

Der var mere af det solide over en lille sportsmaskine, der (vistnok i 1947) gav rundflyvninger.

Maskinen havde lukket cabine, og undertegnede fik en tur med og tog blandt andet dette billede af Løgstør. Piloten lukkede skydevinduet op og gik over på siden, så jeg kunne fotografere uden at skulle have billedet gennem sideruden. Er billedet lidt rystet - er det ikke uden grund.

Luftfoto 1947.

Transport til Livø.

I vinteren 1953 eller 54 var fjorden så tilfrosset, at transport til Livø var umulig ad søvejen. Tidligere havde man lavet istransporten med båd og stiger over isen til Rønbjerg, men denne vinter blev en mark ryddet for sne syd for Løgstør, og på Livø fik man ryddet en plads, hvorefter der med flyvemaskiner blev lavet flere ture med madvarer og post til øen, for at returnere med mælk fra øens landbrug. Der blev flere vintre lavet en sådan luftrute.

Maskine til Livø vinteren 1953 eller 54.

Da vejrhanen skulle forgyldes.

Efter at Løgstør fik vekselstrøm i 1956, besluttede Løgstør byråd, at der skulle laves et vartegn, der skulle vise, at i byen - med de smukke solnedgange - går solen aldrig ned.

Borgmester Vagn Bro fik da den friske ide, at den i diameter 7 meter store glasfiber-halvkugle skulle flyves fra leveringsstedet ved Aarhus til Løgstør, hvor placeringen skulle ske på vandtårnet.

Der var meget snak om dette vartegn, og skønt nogle mente, de ca. 16.000 kr., som vartegnet kostede, kunne være sparet, fik man dog en omtale med radioudsendelse m.v.

Flyvningen med helikopter måtte dog af sikkerhedshensyn opgives.

Kort efter fik daværende rutebilejer Wilhelm Nielsen kontakt med firmaet Plumrose, der havde en udstilling i Aalborg og havde en helikopter til reklameflyvning.

Det var aktuelt med at smøre vejrhanen på Løgstør kirkespir og evt. forgylde denne. Wilhelm Nielsen mente, dette kunne ske fra helikopter, men også denne gang var der noget med, at forsikringen ikke dækkede noget sådant.

Løgstør fik dog helikopterbesøg, og der blev flere rundflyvninger over byen.

Løgstør har gennem årene dog ført en noget stille tilværelse hvad angår det "forfløjne", men har dog en andel i Vesthimmerlands Flyveplads, hvorfra blandt andet Falck har foretaget nødvendige transporter pr. fly. Også flere firmaer har i forretningsøjemed benyttet flyvepladsen med taxafly.

Falck har haft planer om at få indrettet flyveplads i nærheden af stationen i Løgstør og det oplyses, at det af kørelærerne etablerede køreanlæg ved Løgstør vil være velegnet til at modtage mindre fly.

Helikopter klar til start. Fra v. politiass. Ø.C.Nielsen, undertegnede, stewardessen, borgmester Vagn Bro.

Som noget af det sidste på luftfartens område har Løgstør haft ballonopstigning.

Jeg husker for mange år tilbage, at der ved grundlovsfester og lignende sommerfester var opstigning af balloner.

Det var store papirballoner, der kunne være op til et par meter i diameter (mener jeg), og de blev sendt op ved varm luft, og der var noget brændbart under ballonen. Sådanne balloner kunne komme langt omkring, men var sikkert farlige, da de kunne være brandstiftere og jeg mener, det er meget længe siden sådanne har været benyttet.

Løgstør har oplevet ballonopstigning fra Smørdalen forleden år i forbindelse med en festlighed, og ved Løgstør Handelsstandsforenings jubilæumsfest i efteråret 1983 forsøgte man ballonopstigningen gentaget, men vejret var for hårdt, og man måtte opgive at komme til vejrs.

Det var Provinsbanken, der var initiativtageren, og man har lovet at gentage forsøget.

ANKER LARSEN.

DE HJEMLØSES HJEM

I 1902 blev "Næsbygaard" solgt af herredsfuldm. Ewald til selskabet "De hjemløses venner". Om dette forsøg skrev Alfred Ipsen i 1905 blandt andet:

"En fem fjerdingvej syd for Løgstør, nær ved en indskæring af Limfjorden, ligger Næsbygaard, hjemstedet for den virksomhed, der i de sidste aar har søgt at løse en af det moderne samfunds vanskeligste opgaver, den nemlig at udfinde, hvad man skal gøre med de store byers overskud. Hvorledes man skal humanisere og atter redde for samfundet de tusinder og atter tusinder af mennesker, som i de store stæder - det vil hos os sige København - driver om som vrag, indtil de lidt før eller senere gaar til grunde paa hospitaler eller sindssygeanstalter eller paa fattiggaarde."

Danskeren Carl E.Simonsen havde beskæftiget sig meget med "hvad der skulle gøres for nogenlunde at sikre hovedstadens omdrivende proletariat det daglige brød". Efter engelsk forbillede "fremsatte han klart og veltalende sine tanker derom, tanker, der gik i den retning som nutidens bestræbelser i det hele gaar, at lægemidlet er at søge i jorden. At det, det gjaldt om, var at bringe disse omdrivende og fortumlede proletarer i berøring med "Moder Jord" for saaledes at gengive dem nye kræfter, nyt haab, ny selvtillid."

Der blev nedsat en komite, der fik til opgave at bringe forslaget ud i livet.

"Der udsendtes et opraab underskrevet af 200 af landets bedste mænd til 26.000 danske hjem, hvor der forudsattes at være mere end fra haanden og i munden.

Og der indkom nogle tusinde kroner, takket være den gode støtte, som selskabet fandt hos den danske presse af alle partifarver.

Omsider naaede man saa vidt, at man kunde købe den gaard, hvor virksomheden siden har boet, og faa forsøgsstationen i gang. Stof var der jo nok af, ja der var kun alt for meget. Der var jo kun plads til et meget begrænset antal paa Næsbygaard. Men, man gjorde saa et udvalg og begyndte med dem. Disse fægtende og vagabonderende eksistenser, hvem tilværelses-kampen i København var bleven for haard, bragtes her ind under landlige og sunde forhold ved regelmæssigt og dagligt arbejde. Anstalten fik karakter af et hjem, hvor man spiste og levede sammen, og hvor det personlige forhold spillede en ganske anden rolle end i de fleste landlige bedrifter, og navnlig end det i følge sagens natur gør paa de fleste større gaarde, hvor der i følge sagens og forholdenes natur danner sig et uoverstigeligt skel mellem herskab og tjenerskab, mellem arbejdsgiver og arbejder. Selv hr. Skjoldborg har overfor mig indrømmet, at man ikke uden videre kan belaste herskabets konto med dette ansvar (med hensyn til "Gyldholm")."

Det gode forhold på gården skyldtes, at lederen ikke var egentlig arbejdsgiver, men først og fremmest "opdrager og menneskeven".

"Naturligvis var kong Alkohol uvægerlig banlyst. Ingen dansk snaps her til den savnfødte fattige mand. Den var det jo, der havde voldt de flestes ulykke. At frigøre dem for deres afhængighed af denne despotiske monark var da første betingelse for deres sædelige fremgang.

Naturligvis var der skuffelser og tilbagefald. De måtte ventes. Det var umuligt ved en saadan virksomhed ikke at regne med dem. Der var dem, der faldt tilbage, naar arbejdet var bedst i gang. En skøn dag vaagnede vandredriften paany eller brændevinstrangen; saa tog de reisaus. Uden farvel og tak.

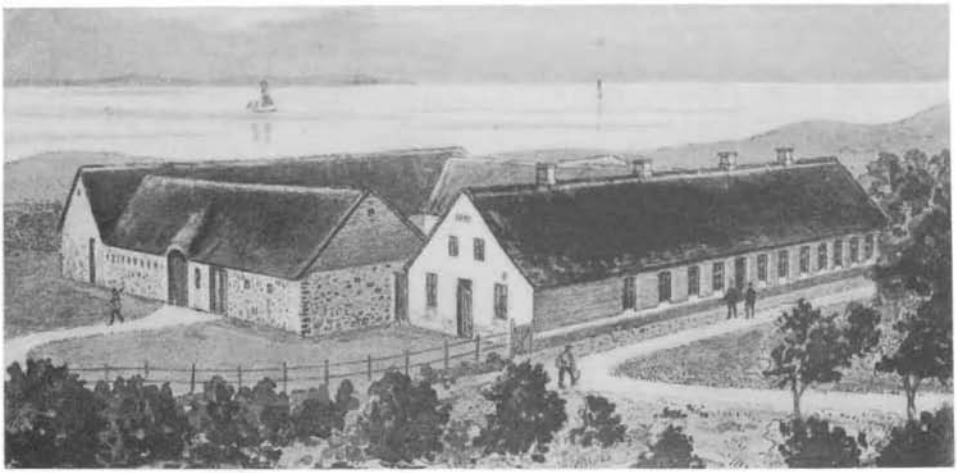

Næsbygaard ca. 1905.

Nogle vendte tilbage til asfalten og dens glæder, til den frie omtumlen, til rusen og den bedrøvelige opvaagnen...

Men det var undtagelsen. Det viste sig snart, at forsøget virkelig havde rod, at det lykkedes at forme nye mennesker ud af stoffet. Det er ganske mærkeligt at høre og læse om, hvordan det dermed gaar til, ved hvilke midler det naaes. Hr. Carl E.Simonsen, der som selskabets sekretær paa kontoret i København foretager den første-sortering, kan fortælle begyndelsen af historien, hvordan de var, da de begyndte. Fortsættelsen af historien kan hr. Bang. Og hr. Bang har et rigt lager af historier, i hvilke den dramatiske pointe ingenlunde fattes.

Hr. Bang kan saaledes en historie om en københavner, der mødte op paa gaarden i Grande Toilette, høj hat, manchetter, bonjour og laksko og vilde optages. Hr.Bang betragtede ham med absolut mistro. Han mente, der maatte foreligge en misforstaaelse. Men det var rigtig nok. Manden vilde være jorddyrker. Og det mærkelige var, at han blev det. Dygtig endda. Han havde haandelag, som mange af disse forløbne københavnere har, og - hvad der var endnu bedre - han viste udholdenhed og stadighed. Det turde efterhaanden blive ikke saa faa, for hvem "Næsbygaard" bliver et springbræt til en lysere og lykkeligere tilværelse.

Det bedste af alt, hvad der kan siges, er, at de folk, der kommer fra Næsbygaard - som oftest vel endda efter et lovlig kort ophold; der skal jo skaffes plads til andre - er velanskrevne, hvor de kommer. De finder let anbringelse omkring hos bønderne og paa større gaarde, hvor de i reglen faar god løn, saa at de kan blive selvstændige folk."

Artiklen beskriver, hvor glad man er for den nye arbejdskraft, og nævner:"Det synes da ogsaa meget naaet, naar 65 pct. af dem, der anbringes paa Næsbygaard, gennem den vindes tilbage for samfundet og bliver ny og bedre mennesker."

I slutningen nævnes det, at anstalten allerede har vokset sig fast i samfundets bevidsthed. Den støttes af en stadig større kreds, og forfatteren håber, at eksemplet vil smitte, så der købes endnu flere gårde til formålet.

Det ser ikke ud til at være sket, og i 1910 sluttede institutionen på Næsbygaard, som igen gik over på private hænder.

De hjemløse i arbejde.

Skolevæsenet i Slet herred omkring 1740

af KARL NIELSEN

(fortsat)

Den 23.jan.1739 udkom "Forordningen om skolerne på landet i Danmark". Heri fastslås det, at kongen ville, at der skulle oprettes skoler, så "alle, endog de fattigste børn, overalt på landet kan tilstrækkelig undervises" i religion, læsning, skrivning og regning.

I forordningen indtog stiftamtmanden og biskoppen en central plads. De skulle i deres stift fastslå behovet for skoler, godkende planerne for dem og føre tilsynet med undervisningen, når den kom i gang. I tilsynet skulle de have hjælp af provst og præst. Degne- og skolehuse skulle rejses af kirkeejerne og de største lodsejere, der altså ville få pålagt en stor del af den økonomiske byrde. Undervisningen skulle varetages af degne og skoleholdere. Kun i de tyndest befolkede egne kunne man få godkendt, at"skolemesteren kan gå fra en by eller gård til den anden og holde skole."

Hvad der så ud som en epokegørende skolereform, blev imidlertid hurtigt udvandet. Det skete ved "plakaten om nærmere anordning angående skolerne på landet i Danmark" af 29.april 1740. I en lang begrundelse for de efterfølgende §§ fastslås det, at der var nogle, "endog lodsejerne selv," der havde misforstået forordningen og var begyndt at anlægge skoler, "hvor det efter landets situation ikke var gørligt eller til nogen nytte." Derfor skulle en række forhold præciseres, og det blev de i de følgende §§. Forklaringen lyder imidlertid urimelig og er nok søgt, og når man læser videre i begrundelsen, kommer man vist frem til den egentlige forklaring.

Man havde opdaget, at de pålæg, man havde tænkt sig at lægge på almuen, og andre beløb, der var beregnet til dækning af skolevæsenets årlige bekostninger, ville give mindre end beregnet, og "at den største del vil falde på hartkornet at repartere (dele)." Godsejerne havde med andre ord lavet vrøvl over, at de ville komme til at betale gildet. Nu imødekom man dem ved at fastslå, at de "ikke alene med øvrighedens tykke selv foreslår, hvor og hvor mange skoler på hvert gods behøves, men endog tillige selv både bestemmer og ligner de dertil udfordrede nødvendige bekostninger." Som vi vil se det, var stiftamtmanden og biskoppen langt hen sat ud af spillet, idet de nu ikke skulle træffe afgørelsen. De skulle blot approbere, hvad andre aftalte.

Efter plakaten skulle amtmand og herredsprovst sammenkalde "hvert sogns lodsejere tillige med sognepræsten. Her skulle man tage stilling til behovet for degneboliger og skolehuse, man skulle fastlægge skoledistrikterne, og man skulle fastsætte indkomsten for lærerne.

Mødet i Slet herred blev holdt i Ajstrup kirke den 14.okt.1740. Amtmanden i Aalborg, baron Iver Holck, var repræsenteret ved Peder Toldsleuf. Som vi har hørt, var den gamle provst Enevoldsen død. Som ny provst var udnævnt Christian Kaalund fra Farstrup.

Indberetningen om mødet viser, at sognepræsterne er kommet med forslag for deres sogne. Forslaget gengives ikke, men derimod refereres det resultat, man nåede frem til efter overvejelserne.

Jens Ivarsen fra Vilsted-Vindblæs indledte rækken af forslagsstillere. I Vilsted skal største lodsejer, hr.Poulsen til Vår, lade bygge degnebolig med "behørig rum til skolestuen," og i Vindblæs by skal der indrettes et skolehus.

Frederik Breum fra Kornum-Løgsted fremlagde sit forslag skriftligt. Derpå blev det besluttet, "at som ingen degnebolig for degnen til Kornum og Løgsted sogn findes opsat, kirkens patron, hans højgrevelige excellence hr. grev Rantzau, behagelig lader bygge en degnebolig udi Mjallerup by, hvor vedkommende proprietær upåtvivlelig en bekvem plads lader udvise. Den fornødne skolestue lader højbemeldte hans højgrevelige excellence hr. grev Rantzau som største ejer af begge sognes hartkorn tillige behagelig foranstaltet, bygget og indrettet, hvilken skole da begge sogne, både Kornum og Løgsteds ungdom kan søge så vel som og Svenstrup og Lendrup gårdes ungdom i Malle sogne."

I provst Kaalunds egne sogne skal der bygges skole i Kølby og Staun for de to byer. Resten af Farstrups "unge folk" skal søge degneskolen i Farstrup, "som eragtes til skolehold i fornøden stand at være." I annekssognet Ajstrup skal der rejses skole for hele sognet i St.Ajstrup. Børnene fra Borup i Gundersted sogn skal også søge hertil.

Det ser ikke ud til, at præsten for Gundersted (sognepræsten i Ulstrup) har været til stede i Aj-

Silhuet af lærer og elever kort efter 1800.

strup, men man fandt, at de øvrige børn fra Gundersted sogn enten må undervises af en omgående lærer eller søge skole i Blære eller St. Ajstrup.

Den nye præst for Strandby-Bjørnsholm-Malle sogne hr. Sadolin beretter om de to sidste, som hører til Slet herred, at "et skolehus findes sat i Ranum by, som Bjørnsholms ejer fremdeles holder i stand og besørger skoleholderens løn årlig udredet." Skolen søges fra Bjørnsholm sogn af børnene i Ranum, Rønbjerg, Næsby og Kærgårde og fra Malle sogn af børnene i Malle, Brøttrup, Vansted, Malle hedegård og Østergård. I Overlade "sætter største lodsejer et bekvemt skolehus" for børnene i Overlade, Borregård, Sønderlade, Munksjørup samt Øster og Vester Falde.

Kommen så langt i mødet fik Niels Poulsen til Gunderupgård tilslutning til, at "beboerne på Lifland (Livø), som besørgede selv deres børn med skolehold forsynet," ikke skal bidrage til nogen anden skole.

Lauritz Struch Engelstofts forslag førte til, at man vedtog, at der skulle rejses degnebolig i Barmer, og skolen her skal søges af børnene i Barmer. Bagge Glerup skal sørge for et skolehus for Valsted og Sebbersund.

Velerværdighedernes række sluttedes af hr. Friedenreich fra Næsborg. Her skal kirkens patron bygge degnebolig og største lodsejer tilbygge en skolestue. Salling skal have et skolehus. Sidst omtales Buderup sogn, men det er nok en fejlskrivning for Oudrup. Skrivelsen er ikke den originale indberetning, men tydeligt en kopi med deraf følgende mulighed for fejlskrivning. For sognets ringheds skyld skal der antages en omgangslærer. Den største lodsejer skal dog sørge for, at der bliver anvist en stue hos en af bønderne, hvor skoleholderen "undertiden kan samle børnene."

Fælles for alle referaterne er det, at største lodsejer skal udarbejde en specifikation over, hvad degnen skal have i tillæg for skolearbejdet, og hvad skoleholderen skal nyde i løn. Indberetningen slutter: "Til slutning blev eragtet, at ingen skoleholders løn i det højeste bør overgå 24 rdl. i varer og penge, men vel ringere efter forefindende omstændigheder."

Som man vil se, er der stedvis stor overensstemmelse med de tanker, man havde gjort sig i 1737. Andre steder er der betydelig forskel. Mest påfaldende er måske ordningen af forholdene i Kornum-Løgstøed, hvor man helt forbigår skolevæsenet i Løgstør. Mads Lasson på Bjørnsholm har tilsyneladende indset, at han i Ranum må "besørge skoleholderens løn årligt udredet," men ellers slår godsejersynspunkterne tydeligt igennem, når man får lagt loft over lærerlønningerne. (sluttes)

Udenlands Vexel-Regning. 149

7. Vexel mellem
Dannmark og Italien.

Over Hamb. paa Venedig og andre Italienske Stæder er Vexels-Courssen 1 Ducat di Banco mod 30 Gr. flæm.; Ducaten staaer fast, men Gr. fl. forandrer.

1 Duc. di Banco er 24 Grossetti eller 20 Ital. ß
2 ß 1 12 Pfenn. 1 Duc. cour. er 124 Soldi eller 6¼ Livr.
1 Livr. er 20 Soldi, 100 Duc. di ß, er 120 Duc. cour.

28. Venedig trafferer paa Kiøbenh. over Hamb. 1200 Duc. à 82 Gr. fl., Hamb. accepterer Vexlen og igien trafferer Valuta paa Kiøbenh med 17½ p.c. Avance, hvormeget bør Kiøbenh. betale? Svar 1202 Rdr. 4 ß.

29. Kiøbenh. remitterer til Venedig over Hamb. 7634 Rdr. d. c. med Fortiis 17½ p. c., hvis Valuta Hamb. igien remitterer til Venedig, i Cours 78 Gr. fl. med 1 Ducat, hvormeget beløber Valuta i Venedig? Svar 800 Ducater.

8. Vexel mellem
Dannmark og Dantzig, Riga ꝛc.

Over Hamb. som vexler paa Dantzig med p. c. Lagis snart Gevinst, snart Fortiis. Og betales saa begge Stæder i Specie.

Dantzig vexler og paa Hamb. med 90 til 100 og mere Polsk Groschen mod 1 Rdr. di Banco, som saa Fald staaer fast.

1 Rdr. er 3 Fl. eller 90 Groschen Polsk.
1 Spilder 30 Grosch. 1 Grosch. er 18 Penge.

K 3 24.

Side fra Cramers regnebog, som kom i 1.udg. 1735. For de dygtige!

Hvorfor hedder det sådan?

Petersborg

af Gudrun Jespersen

Mit hjem laa lige udenfor den gamle bygrænse; det var handelsgartneriet "Freda" - saadan hed det dengang.

Lige overfor laa en landbrugsejendom, hvis jord var engene ned mod fjorden. Her boede omkring Aarhundredskiftet Søren Peter med kone og datter. Søren Peter ville give hjemmet et godt navn og kaldte det "Petersborg"; det har strækningen fra den gamle bygrænse og ud til Smak mølle heddet siden.

Søren Peter og hans familie var før min tid. Ejendommen blev solgt til Niels Gregersen og derefter til Emma og Peter Højgaard, de havde en lille dreng som hed Søren.

Skal jeg berette om hverdage og søndage, vil jeg begynde med at fortælle om folk, der passerede forbi mit hjem sommer og vinter, som jeg kan huske dem.

Inde paa torvet i Løgstør boede vognmand Kollerup; han havde baade heste og køer. Jeg har tit set en stor dreng komme trækkende med køerne ud gennem byen og Petersborg til engene sydøst herfor, der skulle de saa græsse sommeren igennem.

Petersborg, overfor gartneriet.

Saa var der ellers hestebefordringer frem og tilbage til Løgstør fra omegnen. - Det skete, nogle heste løb løbsk. En dag, da lille Søren Højgaard legede paa vejen, kom der saadan et par løbske heste; min søster Marie (12 aar) sprang ud foran hestene, greb den lille dreng og reddede ham fra at blive mast under hestehovene.

Et andet billede. Jeg kan endnu se doktor Saabye komme cyklende med stokken paa styret. Stokken brugte han mod hundene, som kom gøende imod ham. Saabye cyklede i flere aar ud til sine patienter på landet. - Ja, det var dengang.

Saa kan jeg ogsaa endnu se for mig lærer Olesens børn gaa den lange vej fra Tolstrup til Løgstør skole hver morgen og hjem igen om eftermiddagen sommer og vinter.

Søndagene var anderledes. Var vejret straalende og dejligt, spadserede det halve Løgstør ud til Smak Mølle og hjem igen. Vejen var broget af mennesker, jeg kendte langt de fleste og kan endnu i tankerne se mange af dem for mig.

Saa var der ogsaa udflugter til havet. Vognmand Kollerup blev tit lejet til at køre ungdommen til Svinkløv eller Bulbjerg i en charabanc, en vogn med sidebænke. Den kunne rumme en del mennesker; paa kuskesædet sad kusken og "Gogge", Georg hed han, men blev kaldt Gogge; gik med aviser i hverdage, altid med en stump cigar i munden uden ild, han boede sammen med sin mor i Fjordgade, hun ernærede sig ved at sy tøjsko. Gogge spillede paa sin harmonika, og de unge sang. Ved Aggersund blev de færget over, og saa gik det ad sandede veje til havet.

Vinteren var anderledes. Der var altid en mængde sne syntes jeg, men den blev ryddet til side med haandkraft. Mænd kom med skovle og godt humør, sneen kom ud til vejsiden, store bjerge tit, og saa kunne kanerne rigtig køre. Ih, sikke kaner og slæder der kom til byen.

Vi børn morede os med at staa bagpaa en kane ud til aaen, saa tog vi en anden tilbage, til vi igen mødte en modgaaende; vi havde røde kinder efter saadan et par timer i frisk luft.

Engang kom jeg galt afsted, da havde jeg slynget snoren fra min kælk om et vognhjul paa en befordring, da jeg slap snoren og ikke ville med længere gik den fast i vognens hjul. Jeg raabte og skreg til de mennesker paa vognen hørte mig og standsede. - Manden skældte ud, men jeg fik da kælken fri og traskede hjemad, lovende mig selv aldrig at gøre sligt mere.

Saa havde vi jo ogsaa den dejlige fjord. Om sommeren badede vi hver dag. Om vinteren var fjorden tit islagt. En vinter var der vældig fest paa fjorden. Jeg var ikke gammel nok til at maatte være med, men kunne se en del hjemmefra, telte, boder, skøjteløb, høre musik m.m. -

Jeg har saa mange gode minder, baade fra mit hjem, men ogsaa fra de mennesker som dengang boede i Petersborg, de tog altid venligt imod os børn, derfor er den tid knyttet nær navnet Petersborg.

Gokke, Georg Nielsen.

Billedet viser Hans Nielsens tobaksforretning, som lå i den nordre ende af huset i Østerbrogade, hvor nu Nuppenau har isenkram. Den gang, i 1930'erne, hed isenkræmmeren Richard Christensen. Billedet er tegnet af Fritz Reuter, der var musiker, men også en habil tegner og maler. Det lave hus til højre var Pallesens ejendom, der i 1952 veg pladsen for apoteket.